

BỘ XÂY DỰNG
HỌC VIỆN CHIẾN LƯỢC, BỒI DƯỠNG CÁN BỘ XÂY DỰNG

KIẾN TẠO “SIÊU ĐÔ THỊ THẾ HỆ MỚI” TẠI VIỆT NAM: TỪ TƯ DUY ĐẾN CHIẾN LƯỢC HÀNH ĐỘNG

PGS.TS.KTS. Nguyễn Vũ Phương

Phó giám đốc Học viện Chiến lược, bồi dưỡng cán bộ xây dựng (Bộ Xây dựng)

Tổng biên tập Tạp chí Xây dựng và Đô thị

ĐT: 0903218595; Email: phuongnv14271@gmail.com

Hà Nội - Ngày 21 tháng 3 năm 2026

NỘI DUNG TRÌNH BÀY

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

II. TIẾN TRÌNH PHÁT TRIỂN TỪ ĐÔ THỊ ĐẾN SIÊU ĐÔ THỊ THẾ HỆ MỚI

**III. TÁC ĐỘNG CỦA MÔ HÌNH CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG 2 CẤP VỚI
HỆ THỐNG ĐÔ THỊ VIỆT NAM**

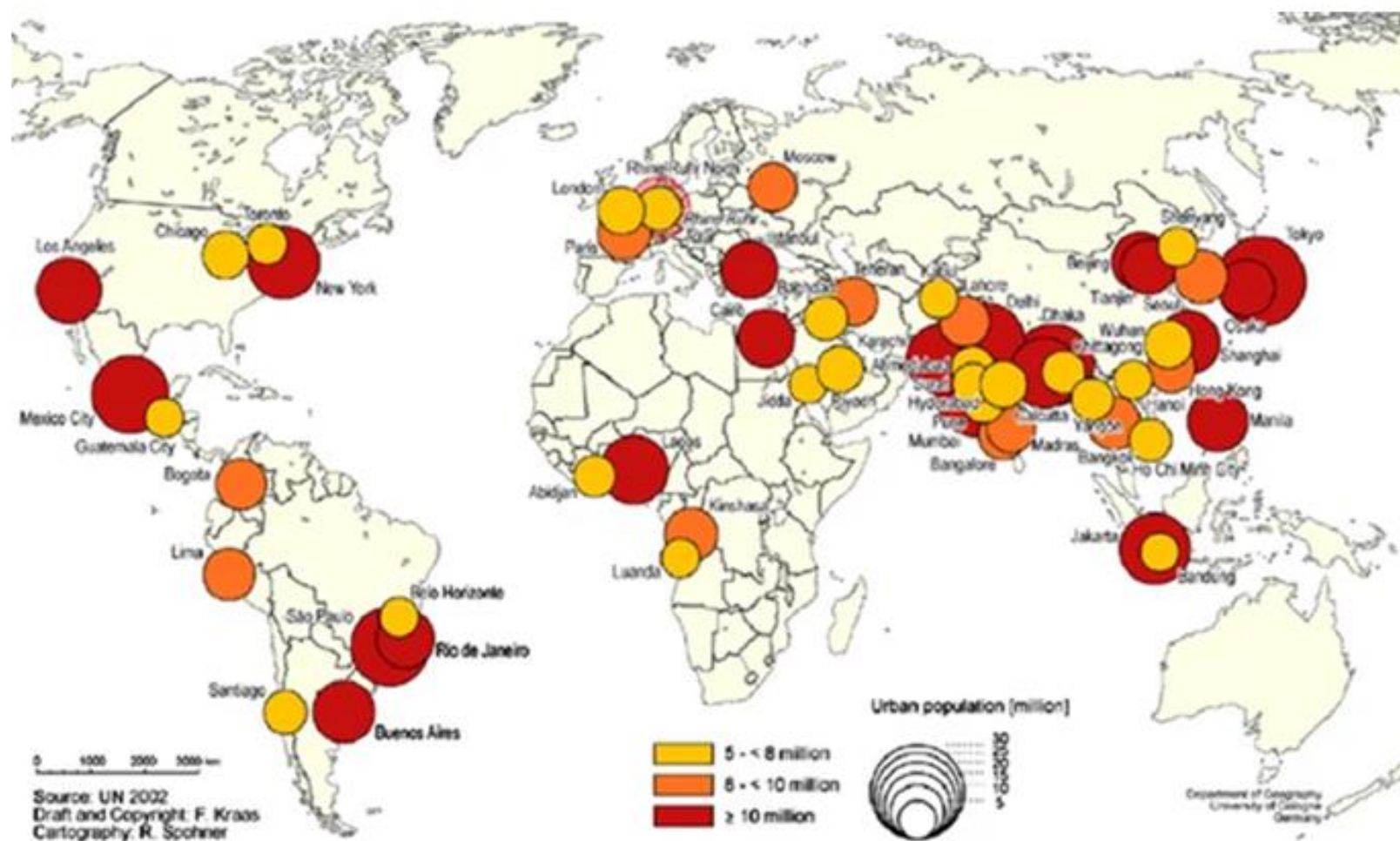
IV. MÔ HÌNH SIÊU ĐÔ THỊ THẾ HỆ MỚI BỀN VỮNG TẠI VIỆT NAM

V. KẾT LUẬN

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Đô thị hóa toàn cầu chuyển từ **đô thị đơn lẻ** → **MEGACITY**
→ Dự báo ~**43 megacity** (> 10 triệu dân) vào năm 2030

1. HẠN CHẾ CỦA MÔ HÌNH MEGACITY TRUYỀN THỐNG

- Quá tải hạ tầng – ùn tắc – ô nhiễm
- Bất bình đẳng – rủi ro BDKH
- Yêu cầu về chất lượng cuộc sống của đô thị

2. XU THẾ MỚI

- Đơn cực → đa trung tâm – liên kết vùng – mạng lưới ĐT
- Năng lực cạnh tranh phụ thuộc vào: liên kết vùng
- Đổi mới sáng tạo – Quản trị – Chất lượng đô thị

3. BỐI CẢNH VIỆT NAM & MỤC TIÊU NGHIÊN CỨU

- Cải cách thể chế – tái cấu trúc đô thị
- Đề xuất siêu đô thị thể hệ mới dựa trên FUA, hướng tới:
 - (i) Khung lý luận
 - (ii) Liên hệ bối cảnh Việt Nam
 - (iii) Tiếp cận FUA (Functional Urban Area)
 - (iv) Chiến lược phát triển bền vững

II. TIẾN TRÌNH PHÁT TRIỂN KHÁI NIỆM TỪ ĐÔ THỊ ĐẾN SIÊU ĐÔ THỊ THẾ HỆ MỚI

2.1. Khái niệm “Siêu đô thị” và “Siêu đô thị thế hệ mới”

Megacity (UN):

- Đô thị ≥ 10 triệu dân
- Trung tâm phát triển KT-XH quy mô quốc gia & khu vực

Chuỗi khái niệm:

City → Metropolis → **Megacity** → Global City

→ Supercity/Smart City → **Next-generation Supercities.**

Cách tiếp cận hiện đại:

- Quy mô dân số không còn là tiêu chí duy nhất
- Vai trò đô thị phụ thuộc vào: kinh tế – công nghệ – đổi mới sáng tạo – kết nối toàn cầu

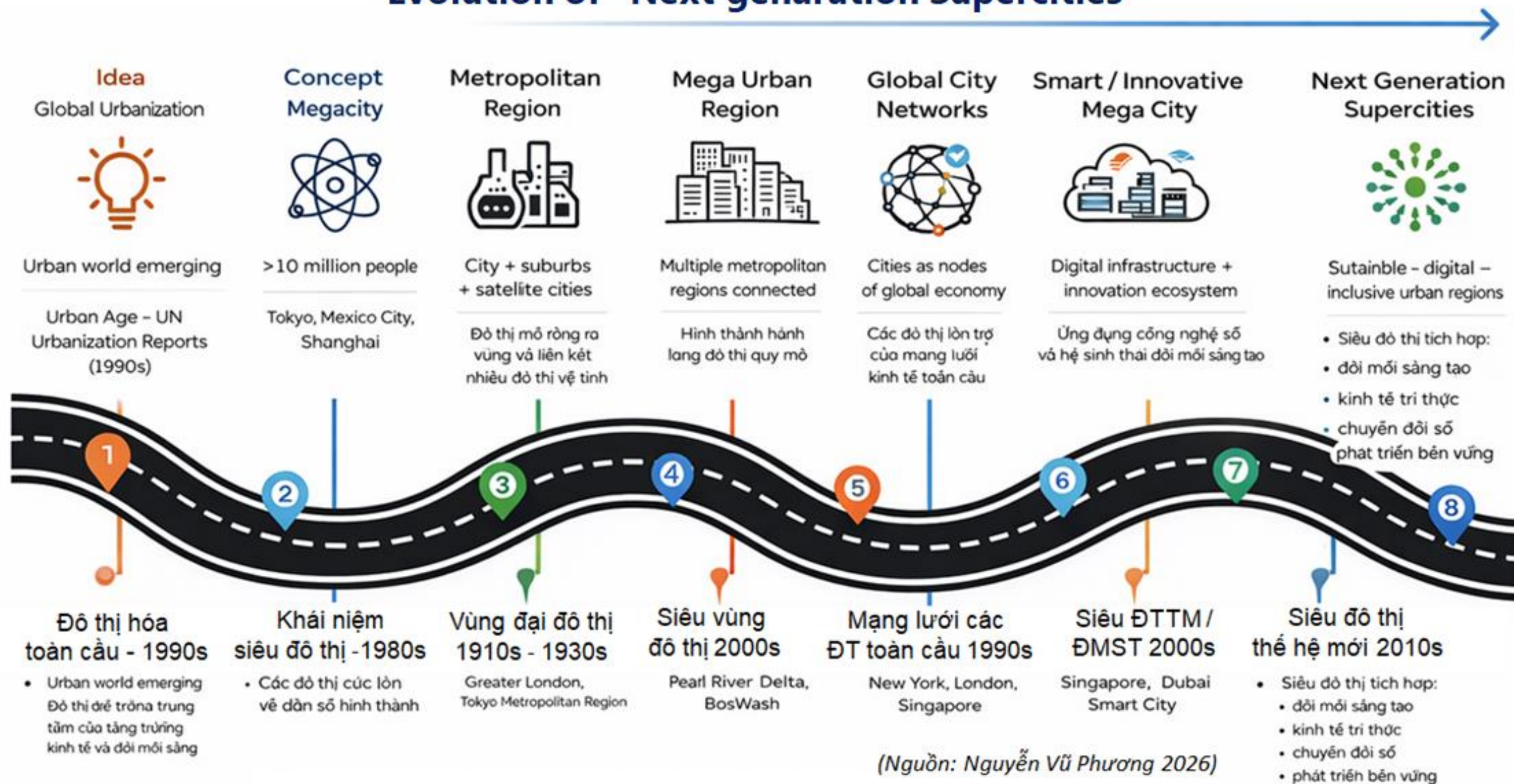
Xu hướng

Chuyển từ tập trung theo quy mô sang mạng lưới đa trung tâm, kết nối vùng, đổi mới sáng tạo và quản trị hiện đại.

TIẾN TRÌNH PHÁT TRIỂN KHÁI NIỆM ĐÔ THỊ

Evolution of "Next generation Supercities"

(Nguồn: Nguyễn Vũ Phương 2026)

2.2. Siêu đô thị - Trí tuệ lãnh thổ (Supercities - Territorial Intelligence)

"La Inteligencia Del Territorio Supercities"

by Alfonso Vegara + Juan Luis De Las Rivas

- **Siêu đô thị = lãnh thổ thông minh**, huy động không gian, tri thức, công nghệ và thể chế.
- **Tích hợp hạ tầng vật lý và hạ tầng số**; hệ sinh thái đổi mới sáng tạo; hợp tác chính quyền-doanh nghiệp-xã hội.
- **Mục tiêu**: tăng trưởng bền vững, nâng cao chất lượng sống và năng lực cạnh tranh vùng.

◆ Đặc trưng của siêu đô thị hiện đại

- (i) Kết nối hạ tầng vật lý + hạ tầng số
- (ii) Hệ sinh thái đổi mới sáng tạo – kinh tế tri thức
- (iii) Hợp tác đa tác nhân (Nhà nước – Doanh nghiệp – Xã hội)
- (iv) Tích hợp kinh tế – xã hội – môi trường

2.4. Đặc trưng của siêu đô thị thế hệ mới

Đa trung tâm (Polycentric)

Liên kết mạnh giữa trung tâm và đô thị vệ tinh; giảm tải cho lõi.

Kinh tế tri thức & Đổi mới

Chuỗi liên kết ĐH- viện nghiên cứu- doanh nghiệp- startup.

Chuyển đổi số & Quản trị thông minh

Ứng dụng dữ liệu đô thị, AI, IoT trong quản lý và dịch vụ công.

Bền vững & Khả năng chống chịu

Hạ tầng xanh, đô thị bọt biển, thích ứng biến đổi khí hậu.

Kết nối toàn cầu

Thu hút vốn, tri thức và mạng lưới quốc tế.

YÊU CẦU:

- Quản trị tích hợp & liên kết vùng - Nâng cao khả năng chống chịu & chất lượng sống
- Phát triển đồng bộ: **TOD – đô thị nén – smart city - 15-minute city – sponge city**

2.4. Kinh nghiệm quốc tế phát triển siêu đô thị bền vững

→ Hướng tới siêu đô thị đa trung tâm – bền vững – cạnh tranh quốc tế

ĐÔ THỊ	QUY MÔ	ĐẶC ĐIỂM VÀ BÀI HỌC
Tokyo (Nhật Bản)	Diện tích 2.194 km ² ; Dân số ~14,1 triệu dân; Vùng đô thị ~37 triệu; GRDP ~750 tỷ USD	Điển hình về quản trị vùng và quy hoạch tích hợp; phát triển mạnh metro, TOD và đô thị nén, gắn kết hiệu quả giữa đô thị trung tâm và đô thị vệ tinh.
Seoul (Hàn Quốc)	Diện tích 605 km ² ; Dân số ~10 triệu dân; Vùng thủ đô ~26 triệu; GRDP ~340 tỷ USD	Tiêu biểu về đô thị thông minh và đổi mới sáng tạo; ứng dụng dữ liệu mở, AI và big data trong quản lý đô thị; nâng cao chất lượng sống theo hướng đô thị 15 phút.
Singapore (Quốc gia là đô thị toàn cầu)	Diện tích ~744 km ² ; Dân số ~6,1 triệu dân; GRDP ~590 tỷ USD	Điển hình về quản trị đô thị tích hợp, đô thị xanh, hạ tầng sinh thái và quản lý tài nguyên hiệu quả; Tăng cường đô thị chống chịu và quản lý nước đô thị theo hướng gần với đô thị bọt biển.
Thượng Hải (Trung Quốc)	Diện tích 6.340 km ² ; Dân số ~25 triệu dân; GRDP ~750 tỷ USD	Siêu đô thị công nghiệp – tài chính – logistics lớn; Phát triển theo cấu trúc đa trung tâm, gắn với TOD, đô thị bọt biển và các giải pháp tăng khả năng chống chịu.

Tokyo

Quản trị vùng,
metro mạnh,
TOD, đô thị
nén.

Seoul

Đô thị thông
minh, dữ liệu
mở, đô thị 15
phút.

Singapore

Quản trị tích
hợp, đô thị
xanh, quản lý
nước hiệu quả.

Thượng Hải

Kết nối đa
trung tâm – đa
cực + TOD +
đô thị bọt biển

Những thành công phụ thuộc vào năng lực quản trị vùng, đầu tư hạ tầng giao thông khối lượng lớn, chuyển đổi số và mô hình phát triển bền vững (TOD, sponge city, đô thị 15 phút).

III. TÁC ĐỘNG CỦA MÔ HÌNH CHÍNH QUYỀN 2 CẤP VỚI HỆ THỐNG ĐÔ THỊ VIỆT NAM

Từ 1/7/2025, cải cách hành chính ở Việt Nam theo mô hình chính quyền địa phương hai cấp (tỉnh — xã/phường/đặc khu) chính thức vận hành, mở đầu một giai đoạn tái cấu trúc mạnh mẽ cho bộ máy hành chính và hệ thống đô thị.

Song hành là phân loại đô thị theo Nghị quyết 111/2025: đô thị đặc biệt, loại I, II và III
Hà Nội và TP.HCM giữ vị thế đô thị đặc biệt.

3.1. Vai trò chiến lược của 6 đô thị đầu tàu

ĐÔ THỊ	QUY MÔ	VAI TRÒ CHÍNH
Hà Nội (Đô thị đặc biệt)	~3.360 km ² ; ~8,7 triệu dân; GRDP 2025 (8,5%) ~63,5 tỷ USD; 126 cấp xã (51 phường, 75 xã)	Trung tâm chính trị, tri thức và công nghiệp văn hóa; Hạt nhân siêu đô thị phía Bắc
TP.HCM (Đô thị đặc biệt)	~6.773 km ² ; ~14,0 triệu dân; GRDP 2025 (8,3%) ~121 tỷ USD; 168 cấp xã (113 phường, 54 xã, 1 đặc khu)	Trung tâm kinh tế, tài chính, logistics và đổi mới sáng tạo; siêu đô thị phía Nam
Hải Phòng (Đô thị loại I)	~3.195 km ² ; ~4,66 triệu dân; GRDP 2025 (11,81%) ~29,3 tỷ USD; 114 cấp xã (67 xã, 45 phường, 2 đặc khu)	Trung tâm cảng biển và công nghiệp; logistics cực tăng trưởng vùng Bắc Bộ; Quy mô kinh tế đứng thứ 3 cả nước
Đà Nẵng (Đô thị loại I)	~11.860 km ² ; ~3,0 triệu dân; GRDP 2025 (9,18%) ~12,6 tỷ USD; 94 cấp xã (23 phường, 70 xã, 1 đặc khu)	Trung tâm dịch vụ, công nghệ và kinh tế số miền Trung
Cần Thơ (Đô thị loại I)	~6.361 km ² ; ~4,2 triệu dân; GRDP 2025 (7,23%) ~12,3 tỷ USD; 104 cấp xã (31 phường, 73 xã)	Trung tâm điều phối kinh tế vùng Đồng bằng sông Cửu Long
Huế (Đô thị loại I)	4.947 km ² ; ~1,24 triệu dân; GRDP 2025 (8,5%) ~3,6 tỷ USD; 40 cấp xã (21 phường, 19 xã)	Đô thị di sản và công nghiệp văn hóa, du lịch đặc thù

6 đô thị này vừa là trung tâm hành chính vừa là cực tăng trưởng kinh tế quan trọng của Việt Nam
góp vào cấu trúc đa trung tâm, hội nhập quốc tế và sự phân bố lại năng lực phát triển trên lãnh thổ quốc gia.

3.2. Tác động tới cấu trúc hành chính và quản trị đô thị

Tiến trình tinh giản:

- (1) Loại bỏ cấp trung gian;
- (2) Tập trung trách nhiệm về cấp tỉnh và xã/phường;
- (3) Phát triển cơ chế liên vùng và điều phối vùng.
(Từ hơn 900 đô thị, về pháp lý hiện chỉ còn 6 đô thị)

NHỮNG TÁC ĐỘNG CHÍNH

1. Tăng quyền chủ động cho đô thị lớn:

Tinh gọn bộ máy cho phép lập chiến lược không gian, ưu tiên đầu tư hạ tầng chiến lược và phân bổ nguồn lực nhanh hơn.

2. Quản trị vùng đô thị: Phạm vi ảnh hưởng vượt ranh giới hành chính đòi hỏi cơ chế điều phối liên liên tỉnh để quản trị - giao thông, môi trường và phát triển kinh tế liên vùng.

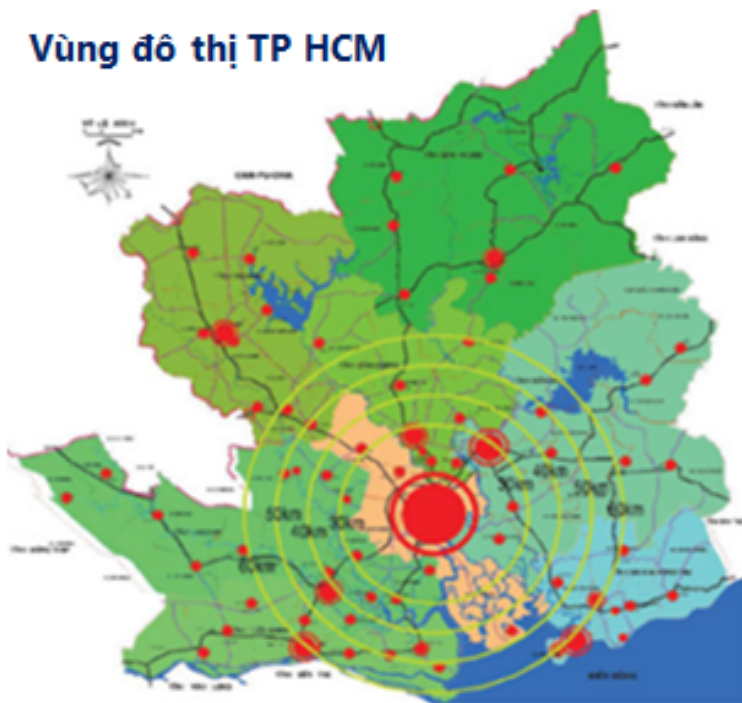
3. Chuyển đổi số và quản trị hiện đại: Ứng dụng dữ liệu đô thị, nền tảng số và AI để nâng cao hiệu quả dịch vụ công và quản lý hạ tầng.

Tác động này chuyển đổi cách nhìn về đô thị: từ đơn vị hành chính sang hệ thống không gian phát triển tích hợp, phù hợp xu hướng theo khung dữ liệu của **FUA** (Functional Urban Area).

3.3. Hà Nội và TP. HCM: tiến hóa thành vùng siêu đô thị

Vùng đô thị TP HCM

Nhận diện:

Hà Nội và TP.HCM đang chuyển thành các vùng đô thị chức năng (FUA) với các hành lang: Hòa Lạc - Hub R&D; Nam Hà Nội — thể thao và dịch vụ..... Thủ Đức/Long Thành - đổi mới sáng tạo, logistics; Cần Giờ - đô thị biển.

Quá trình này tạo điều kiện cho:

Tác động tích cực

Thu hút đầu tư, chuyên môn hóa chức năng đô thị, mở rộng thị trường bất động sản có chất lượng, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc tế.

Thách thức

Áp lực hạ tầng (giao thông, cấp nước, xử lý nước thải), thiếu nhà ở giá rẻ, rủi ro môi trường (ngập úng, ô nhiễm), và yêu cầu quản trị vùng tích hợp.

Yêu cầu chính sách

Quy hoạch tích hợp liên vùng, đầu tư hạ tầng chiến lược, cơ chế điều phối liên tỉnh, chính sách nhà ở xã hội và quản lý rủi ro môi trường.

🏡 Siêu đô thị thế hệ mới Hà Nội – Tp Hồ Chí Minh

= hệ sinh thái lãnh thổ thông minh, đa trung tâm – liên kết mạng lưới – quản trị tích hợp

Thực thi cho “Siêu đô thị thể hệ mới” Hà Nội & TP.HCM

Hệ sinh thái lãnh thổ thông minh, đa trung tâm – liên kết mạng lưới – quản trị tích hợp

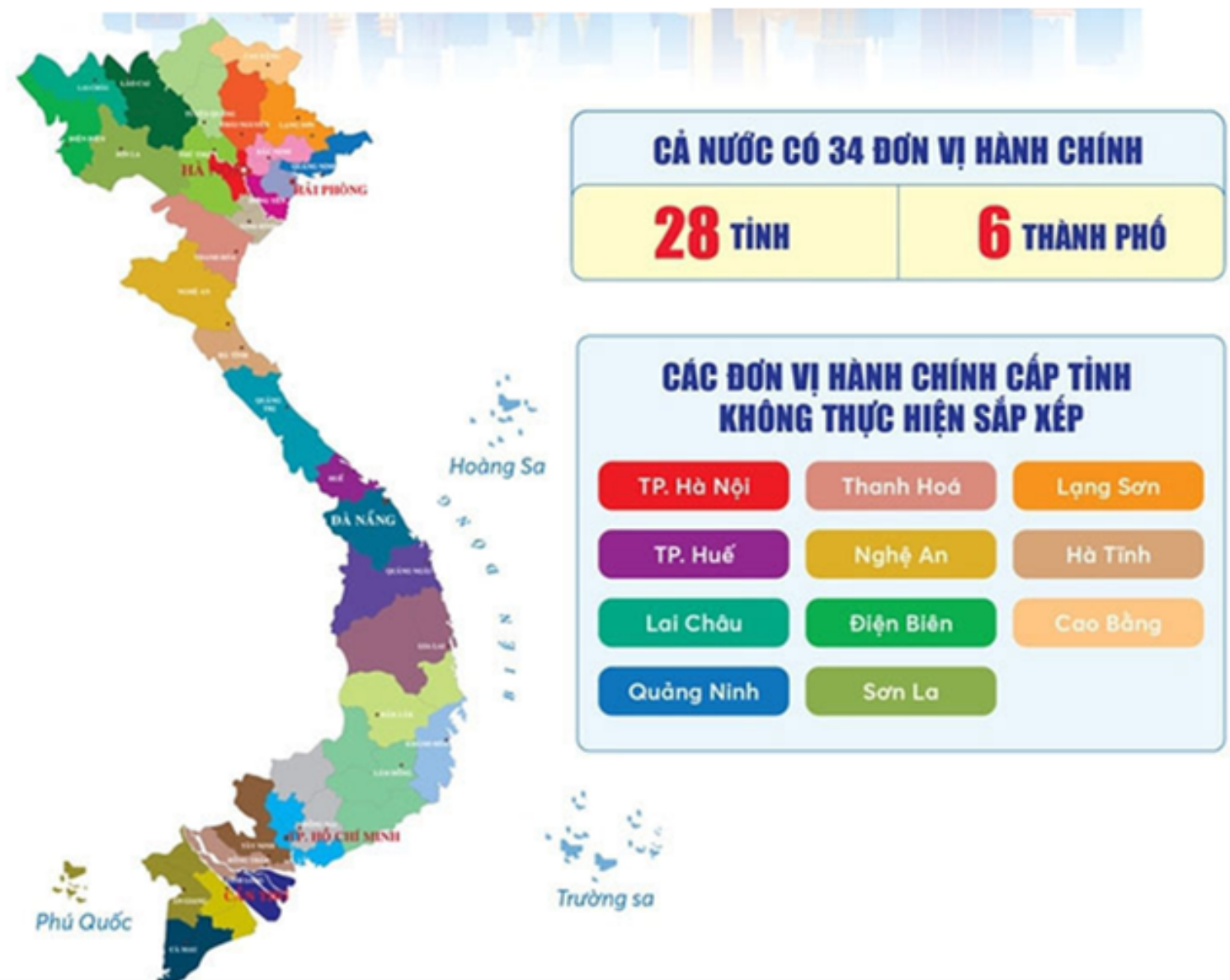
Áp dụng khung chiến lược với ưu tiên khác nhau: -

- Hoàn thiện mạng lưới đường sắt đô thị, kết nối hành lang vùng,
 - Phát triển Sub-CBD công nghệ và logistics, các cực đô thị mới
 - Thử nghiệm mô hình đô thị 15 phút, đô thị bọt biển trong CBD & Sub-CBD
- Định danh FUA và mạng lưới Sub-CBD
 - Ưu tiên dự án metro / đường sắt vùng
 - Cơ chế tài chính cho khai thác giá trị đất

→ **Mở rộng không gian vùng đô thị**

→ Thúc đẩy **BDS – logistics – dịch vụ – R&D – đổi mới sáng tạo**

→ Thu hút **dòng vốn đầu tư quốc tế**

IV. ĐỊNH HƯỚNG XÂY DỰNG MÔ HÌNH SIÊU ĐÔ THỊ THỂ HỆ MỚI BỀN VỮNG TẠI VIỆT NAM

FUA (Functional Urban Area) làm nền tảng phân tích không gian, cấu trúc đa trung tâm, vai trò hạ tầng giao thông công cộng và các giải pháp quản trị — hướng tới các siêu đô thị thể hệ mới và các vùng đô thị lớn liên kết vùng.

4.1. FUA – nền tảng không gian hình thành siêu đô thị tại Việt Nam

FUA (Functional Urban Area)

xác định vùng đô thị dựa trên mật độ dân cư, phạm vi hoạt động kinh tế-xã hội và dòng di chuyển lao động hàng ngày, vượt ra ngoài ranh giới hành chính. Đây là đơn vị phù hợp để nhận diện cấu trúc chức năng và liên kết vùng khi thiết kế siêu đô thị đa trung tâm.

Trung tâm (CBD)

Hạt nhân chức năng: hành chính, tài chính, dịch vụ cao cấp.

Sub-CBD / Cực đô thị vệ tinh

Các cực công nghệ, logistics, giáo dục tạo trục phân bố việc làm và dân cư.

Dòng di chuyển lao động

Chuỗi kết nối giữa nơi ở — nơi làm việc xác định ranh giới chức năng của FUA.

KHUNG THỂ CHẾ QUẢN TRỊ ĐÔ THỊ HIỆN ĐẠI – (NQ111 + FUA)

KHUNG PHÁP LÝ QUỐC GIA

Luật Quy hoạch ĐT&NT / NQ111 / Quy hoạch cấp quốc gia - vùng - tỉnh

PHÂN LOẠI ĐÔ THỊ THEO NQ111

- Đô thị đặc biệt / I / II / III
- Chuẩn dân số, đô thị hóa, hạ tầng, không gian, điểm số
- Công nhận loại đô thị, trình độ phát triển đô thị

NQ111 → khung pháp lý - kỹ thuật đảm bảo tính pháp lý và quản lý nhà nước)

LỚP BỔ SUNG: VÙNG ĐÔ THỊ CHỨC NĂNG (FUA)

- Urban core (lõi đô thị)
 - Commuting zone (vùng đi lại hàng ngày)
 - Regional linkages (liên kết logistics, dịch vụ, đổi mới sáng tạo)
- (FUA → khung phân tích - không gian, phản ánh cấu trúc đô thị thực tế)

TÍCH HỢP VÀO HỆ THỐNG QUY HOẠCH

- Quy hoạch hệ thống đô thị và nông thôn
- Quy hoạch vùng - Quy hoạch tỉnh
- Chương trình phát triển đô thị / kế hoạch đầu tư hạ tầng

ĐIỀU PHỐI PHÁT TRIỂN VÙNG ĐÔ THỊ/SIÊU ĐÔ THỊ

- Giao thông công cộng và liên vùng
- Nhà ở, lao động, dịch vụ công
- Môi trường, hạ tầng xanh, chống chịu khí hậu
- Quản trị đa trung tâm, bao trùm và bền vững

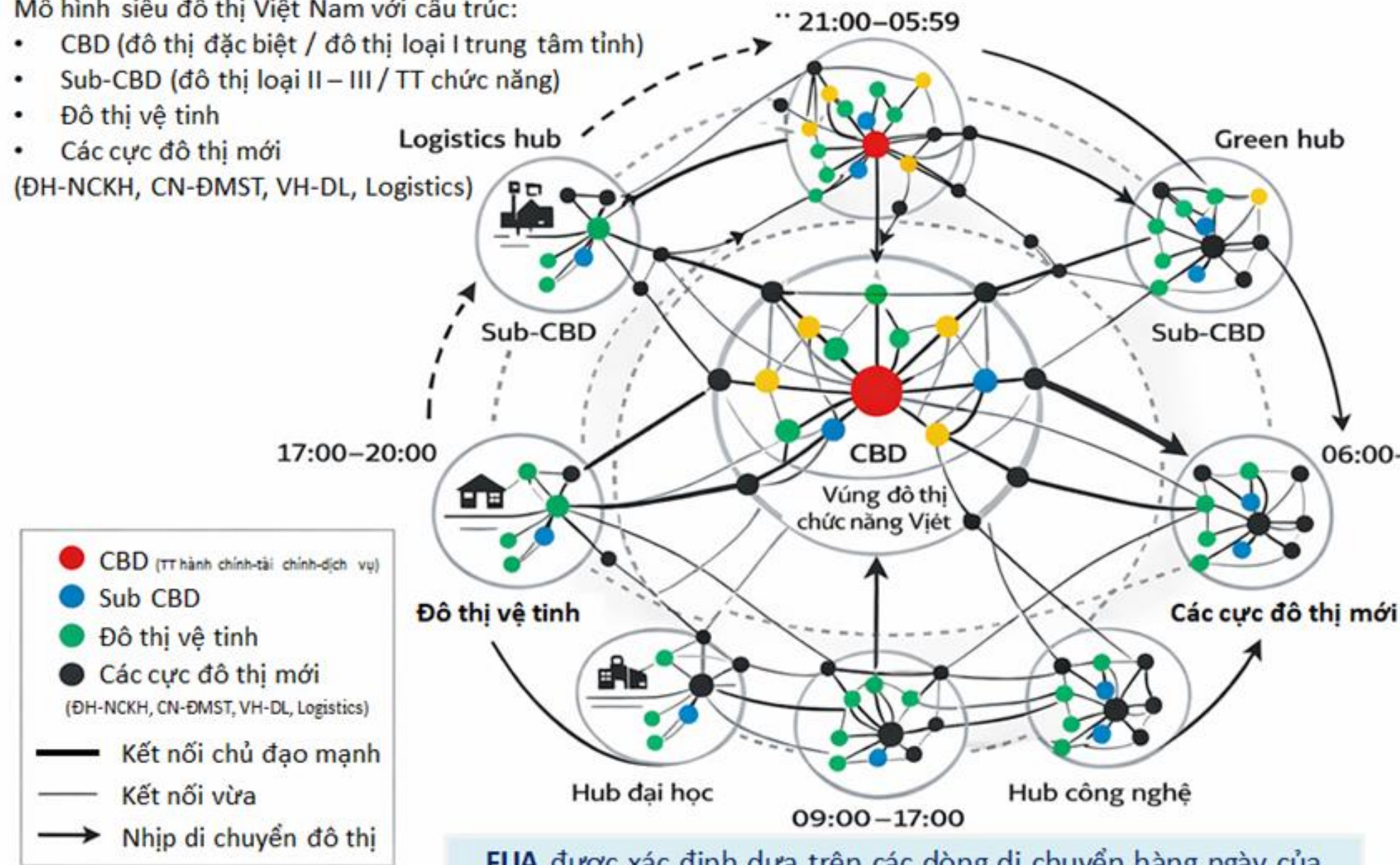
MÔ HÌNH SIÊU ĐÔ THỊ CỦA VIỆT NAM DỰA TRÊN CẤU TRÚC - FUA

Quản trị đô thị (NQ111) → Cấu trúc không gian chức năng (FUA) → Siêu đô thị bền vững - bao trùm

Mô hình siêu đô thị Việt Nam với cấu trúc:

- CBD (đô thị đặc biệt / đô thị loại I trung tâm tỉnh)
- Sub-CBD (đô thị loại II – III / TT chức năng)
- Đô thị vệ tinh
- Các cực đô thị mới

(ĐH-NCKH, CN-ĐMST, VH-DL, Logistics)

FUA được xác định dựa trên các dòng di chuyển hàng ngày của lao động và mức độ kết nối của hệ thống hạ tầng giao thông, qua đó phản ánh phạm vi không gian thực tế mà đô thị vận hành.

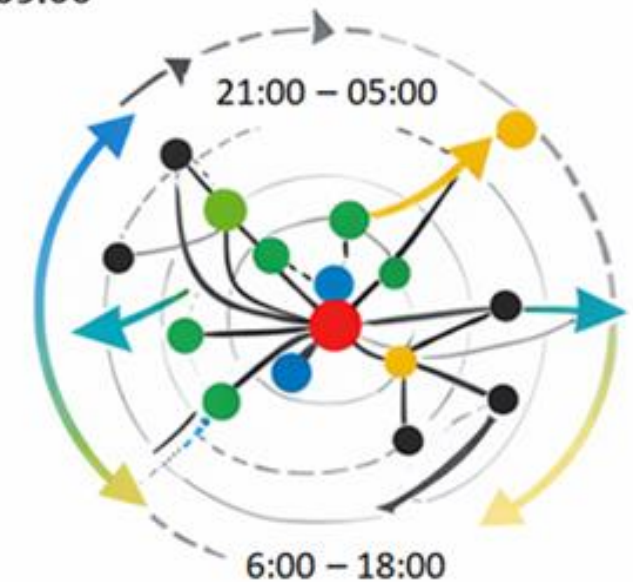
Vùng đô thị Hà Nội

→ Nhịp di chuyển đô thị: *

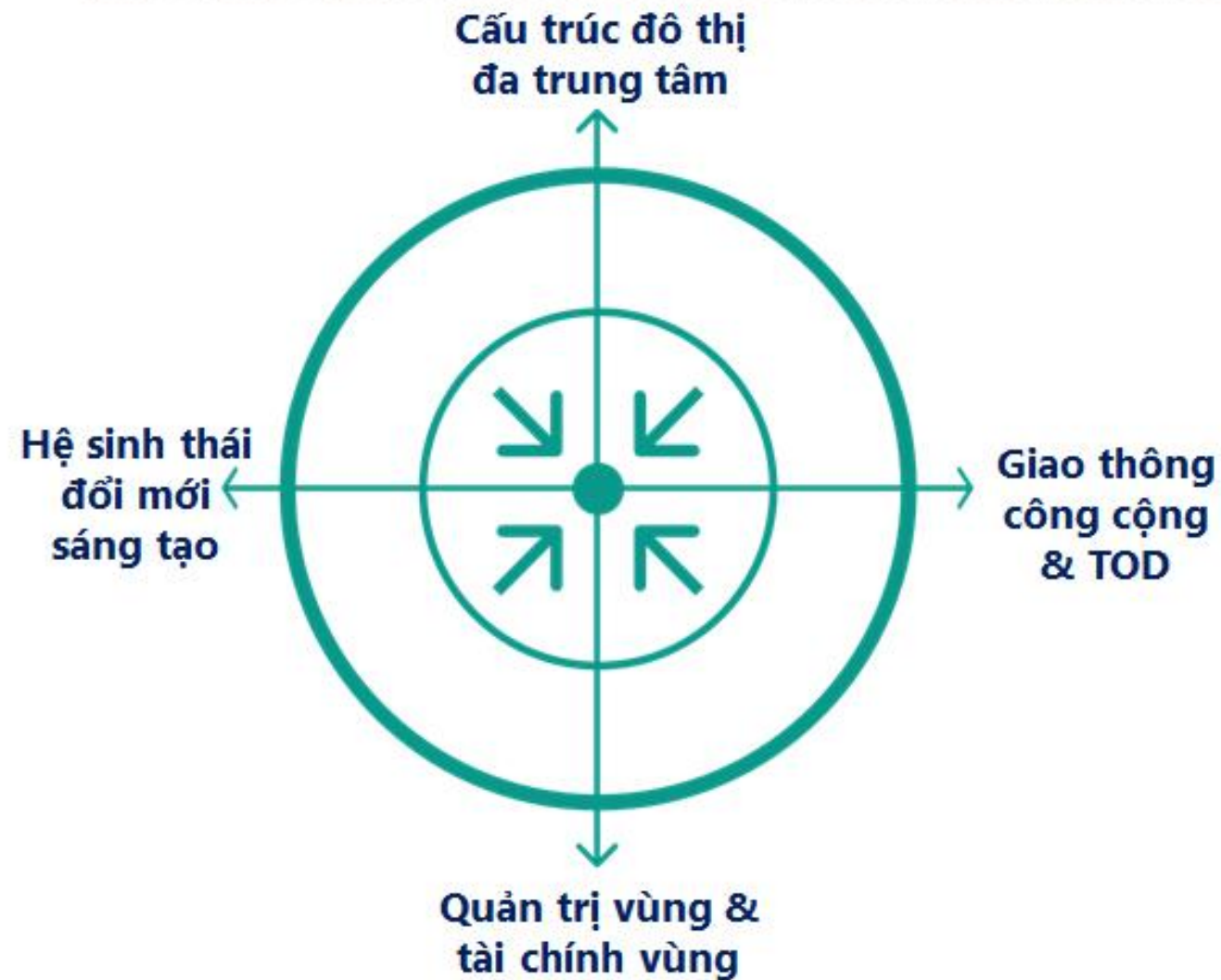
* Ban đêm

** Ban ngày (giờ làm việc)

(Nguồn: Nguyễn Vũ Phương 3/2026)

4.2. Khung chiến lược phát triển siêu đô thị thể hệ mới cho Việt Nam

Khung chiến lược gồm bốn trụ cột:

tích hợp để đảm bảo phát triển liên kết và bền vững.

4.3. Giải pháp bền vững, chống chịu và công cụ thực thi

Thể chế quản trị Vùng đô thị

Thiết lập cơ chế điều phối liên địa phương, trao quyền cho đô thị hạt nhân và ban hành quy định phối hợp quy hoạch-zoning.

Đổi mới công tác quy hoạch

Quy hoạch theo FUA, mô hình đa trung tâm, tích hợp hành lang kinh tế và kết nối giao thông đại chúng.

Đô thị xanh & TM chống chịu, bền vững

Áp dụng mô hình đô thị 15 phút, đô thị bọt biển, năng lượng tái tạo và quản lý rủi ro thiên tai ở quy mô vùng.

Tài chính & hạ tầng chiến lược

Áp dụng PPP, trái phiếu đô thị, khai thác giá trị đất đai để huy động vốn cho metro, đường sắt vùng và hạ tầng số-xanh.

Phát triển nguồn nhân lực

Đầu tư đào tạo chuyên sâu, thu hút nhân tài, và xây dựng cơ chế hợp tác công - tư - học thuật.

SIÊU ĐÔ THỊ THẾ HỆ MỚI : Hướng tới quản trị đô thị bền vững và tự chủ

Điểm nhấn chính

Hai chính sách then chốt:

- (1) tinh gọn hành chính theo hai cấp;
- (2) tái cấu trúc hệ thống đô thị theo phân loại mới.

Khuyến nghị chính sách

1. Thiết lập khung điều phối vùng mạnh mẽ — pháp lý và thể chế để quản lý hạ tầng, môi trường và vận tải liên vùng.
2. Ưu tiên đầu tư hạ tầng chiến lược kết nối FUA: giao thông liên vùng, logistics và hạ tầng số.
3. Chính sách nhà ở đa dạng và quỹ đầu tư cho nhà ở xã hội nhằm giảm bức xúc đô thị.
4. Đẩy mạnh quản trị dữ liệu đô thị, nền tảng số và thí điểm ứng dụng AI trong quản lý dịch vụ công.
5. Đánh giá tác động liên tục và điều chỉnh chính sách dựa trên bằng chứng thực tiễn vùng.

Mục tiêu cốt lõi:

Hình thành các vùng siêu đô thị có tính liên kết vùng cao, tăng trưởng, chất lượng, bao trùm và có năng lực tự chủ trong khuôn khổ thể chế mới.

V. KẾT LUẬN

SIÊU ĐÔ THỊ THẾ HỆ MỚI

Xu thế toàn cầu: Siêu đô thị không chỉ là trung tâm tăng trưởng mà trở thành

→ **động lực đổi mới sáng tạo – liên kết vùng – cạnh tranh quốc gia**

→ phù hợp **SDG 11 & New Urban Agenda (UN-Habitat)**

Việt Nam: Động lực phát triển quốc gia trong giai đoạn mới

Tiếp cận FUA cung cấp nền tảng khoa học để thiết kế siêu đô thị đa trung tâm, khả năng chống chịu, tăng trưởng và cạnh tranh.

1. Thực hiện đánh giá FUA cho các vùng đô thị mục tiêu (Hà Nội, TP.HCM và hành lang liên kết).
2. Xây dựng lộ trình đầu tư hạ tầng công cộng ưu tiên (metro, đường sắt vùng, hành lang kết nối).
3. Thiết kế cơ chế quản trị vùng và công cụ tài chính thử nghiệm (PPP, trái phiếu đô thị, capture value).
4. Khởi động các dự án thí điểm TOD và khu đổi mới sáng tạo tại Sub-CBD.

Siêu đô thị thế hệ mới bền vững không chỉ là mô hình không gian, mà là nền tảng chiến lược cho phát triển dài hạn của Việt Nam !

Xin trân trọng cảm ơn!

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Chính trị. (2022). Nghị quyết số 06-NQ/TW ngày 24/01/2022 về quy hoạch, xây dựng, quản lý và phát triển bền vững đô thị Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.
- [2] Bộ Chính trị. (2024). Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia.
- [3] Quốc hội Việt Nam. (2024). Luật Quy hoạch đô thị và nông thôn. Luật số 47/2024/QH15.
- [4] UB Thường vụ Quốc hội. (2025). Nghị quyết số 111/2025/UBTVQH15 về phân loại đô thị.
- [5] Chính phủ Việt Nam. (2025). Nghị định số 269/2025/NĐ-CP về tổ chức chính quyền địa phương theo mô hình hai cấp.
- [6] Nguyễn Vũ Phương, "Tích hợp quy hoạch đô thị bền vững gắn với cải cách chính quyền hai cấp ở Việt Nam", Tạp chí Xây dựng, số 8, 2025.
- [7] Nguyễn Vũ Phương, "Đổi mới phân loại đô thị – nông thôn ở Việt Nam: tiếp cận chức năng – không gian và kinh nghiệm quốc tế", Tạp chí Xây dựng, số 10, 2025.
- [8] Nguyễn Vũ Phương, "Lãnh thổ thông minh trong quy hoạch tích hợp và quản trị lưu vực sông Ba dưới tác động biến đổi khí hậu", Tạp chí Xây dựng, số 12, 2025.
- [9] UN-Habitat. (2022). World Cities Report 2022: Envisaging the Future of Cities. Nairobi: United Nations Human Settlements Programme.
- [10] OECD & European Commission. (2020). Cities in the World: A New Perspective on Urbanisation. Paris: OECD Publishing.
- [11] OECD. (2015). The Metropolitan Century: Understanding Urbanisation and Its Consequences. Paris: OECD Publishing.
- [12] World Bank. (2022). Thriving: Making Cities Green, Resilient, and Inclusive in a Changing Climate. Washington, DC: World Bank.
- [13] Sassen, S. (2001). The Global City: New York, London, Tokyo (2nd ed.). Princeton, NJ: Princeton University Press.
- [14] Florida, R., Gulden, T., & Mellander, C. (2008). "The Rise of the Mega-Region." Cambridge Journal of Regions, Economy and Society, 1(3), 459–476.
- [15] UN-Habitat. (2016). New Urban Agenda. Quito/Nairobi: United Nations Human Settlements Programme.
- [16] Vegara, A., & De las Rivas, J. L. (2020). Supercities: Territorial Intelligence. Kuala Lumpur: Think City / Fundación Metrópoli.